

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ioannis Ioviani Pontani. De Aspiratione Libri duo. Charon
Dialogus. Antonivs Dialogus. Activs Dialogus. Aegidivs
Dialogus. Asinvs Dialogus. De Sermone Libri Sex. Belli,
Qvod Ferdinandvs Senior ...**

Pontano, Giovanni Giovano

Venetiis, 1519

Duo esse secundum Ciceronem facetiarum genera.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12960

M illia misisti mihi sex, bisseua petenti,
 Vt bisseua feram, bis duodena petam.
A t hoc cum primis ridiculum, tamen si minime uacuum est obscenitate.
I nfantem secum semper tua Bassa Fabulle
 Collocat, & lusus, deliciasq; uocat,
E t quod mireris magis, infantaria non est.
 Ergo quid in causa est? pædere Bassa solet.
I llud uero prima fronte quanquam est pers familiare ac facetum, latet in
 eo tamen etiam maledicentia, acusatioq; impotentia.
H o spes eras nostri semper Matho Tiburtini.
 Hoc emis. imposui. rus tibi uendo tuum.
E iusmodi sunt igitur Martialis dicta, ut pleraque multum habeant sa-
 lus, nec minus fellis, atque ampullosi, proq; loco & iocentur, &
 delectent, interdum ruborem inducant, magis quam risum, alia
 uero quæ non pruritus tantum exciant, aut titillatum, uerum eti-
 am petulantiam præ se ferant, lususq; parum omnino modestos.
 Per sepe autem uere cundari ita nescit, ut uel aperte scurreretur, nec solū
 inuidere sicophantis uideatur ac parasitis, uerum etiam mimis. A deo
 autem cuncta hæc complexus est genera, estq; in ijs ita frequens, et mul-
 tus, ut alijs in eiusmodi iocis ludēdi præripuisse uideri uelit materia.
 A nobis autem cum mediocritas parte in hac quaeratur, defugian-
 turq; extrema, alia dictorum tum genera quaerenda sunt, tum species,
 quæ facietorum sint omnino propria. Vtq; Valerij huius dicta, par-
 te quidem non exigua institutioni huic nostræ parum consentiunt, Sic
 & Marci Ciceronis quædã et exploranda, qui ppe quæ Oratori ma-
 gis conueniant ad uictoriam causæ comparandam, quàm ad eam ani-
 morum relaxationem, quæ a nobis cum honestate ac dignitate quæ-
 ritur, cuiusq; insita est hominibus à natura appetitio. Itaq; quid &
 quomodo Cicero de ijs sentiat a nobis prætereundum non est.

Duo esse secundum Ciceronem facietiarum genera.

L egitur autem apud eum duo esse genera facietiarum, alterum æqua-
 biliter in omni sermone fusum, alterum per acutum, et breue, illamq;
 Cauillationem à ueteribus appellatam, alteram uero hanc Diccia-
 tatem, utranque tamen leuem rem esse, quando leue prorsus sit ri-
 sum mouere. Nihilominus in causis multum per sepe lepore ac
 facietijs Antonio auctore profici. In neutra uero artem ipsam quip-
 piam habere loca, quando in illo genere perpetuæ festiuitatis ars non

desideratur, naturam enim ipsam fingere homines, & creare imitatores, & narratores facetos, & uultu adiuuante, & uoce, & ipso genere sermonis. In altero uero nihil prorsus artem habere quod praestet, cum ante illud facete dictum emissum haerere deberet, quam cogitari potuisse uideatur, sitq; in celeritate positum, ac dicto.

Circa dicta, facetiasq; inueniendas artem plurimum ualere.

His igitur in hunc tenore inter differendum explicatis, res ipsa nos hortatur, & ostendere artem in dictis quoq; ac faciis multum habere loci, & exercitationem studiumq; plurimum in his ualere. Primum enim quod in omni actione ac uirtute exigitur, id quoq; inter iocandum, utendisque faciis seruandum esse, uti delectus habeatur rerum, locorum, personarum, auditorum, temporum, fortunae item, atq; euentuum, haec enim ad retinendam atque assequendam mediocritatem cum primis exiguntur. Ipsa uero mediocritas non uirtutes solum constituit, quae morales dicuntur, uerum etiam eloquentiam, quae Graece est Rhetorica, habuitq; tam multos ac maximos auctores, et Latine & Graece. Igitur si elocutio quae constat e uerbis, atque oratione, in praecipua reducta est, habeturq; de ea ratio, & facietudinis quoq; ratio habenda est, traditq; de ea praecipua possunt, qua enim in re uersatur ratio, in ea quoq; & institutio locum habet. Cum & Oratores ipsi dicant, & lusus iocisque facetorum uocentur etiam a dicendo dicta. Cumq; eloquenter etiam dicendi siue peritia, siue ars, siue doctrina usu comparetur, observationeq; multa; et in litibus controuersisq;, & in senatu, popularibusq; concionibus exercitatione, eaq; maxime frequenter ac meditata. Quo fit, ut facete quoq; dicendi regula sit aliqua, quae admodum & bene & maledicendi, hoc est laudandi, & uituperandi. Nonne autem si dicta ipsa pleraq; sunt in celeritate posita, & ante quidem emittuntur, quam cogitari potuisse uideantur, nonne inquam contingit & hoc quoq; in orandi exercitatione ac peritia? Principia enim haec ipsa & loquendi Oratorie, & dicendi facete, ac tum ridendi, & hilarescendi, tum dolendi ac lacrimandi in natura posita sunt, ab eaq; proficiuntur, quibus postea ratio ipsa modum quendam, ac certum eum quidem adhibet, ut quod de amore Ouidius inquit,

Et que nunc ratio est, impetus ante fuit.

Etiam ad haec ipsa transferri recte possit. Nam & leges modum sta-